

Аннотация

Диссертации на соискание степени доктора философии (PhD) по специальности 6D110200 – Общественное здравоохранение

Ибраевой Жанары Бейсенгалиевны

«Научное обоснование совершенствования медико-социального сопровождения иностранных студентов медицинских ВУЗов Казахстана»

Актуальность темы исследования

Поступление иностранных студентов в зарубежные высшие учебные заведения является международной практикой и в значительной степени связано с интернационализацией мирового образовательного пространства (Lewis K.O. et al., 2014). На данный момент каждый 5 медицинский студент в мире является иностранцем, преимущественно выходцем из развивающихся стран (Edgescombe K. et al., 2013).

Усиление международного сотрудничества в культурно-гуманитарной и научно-образовательной сферах является приоритетным направлением внешней политики Казахстана (Послание Президента Республики Казахстан - Н. А. Назарбаева народу Казахстана стратегия «Казахстан-2050», Астана, Акорда, 2012 год).

Казахстан вступил в Болонский процесс и на сегодняшний день динамично развивает международное сотрудничество со многими странами мира. На сегодняшний день поток иностранных студентов значительно возрос. Это говорит и о повышении качества образования, и о привлекательности страны в целом. Так, по результатам статистики системы образования, за 2014 год в Казахстане количество иностранных студентов составило 17443 человека, из них из стран дальнего зарубежья - 2521 человек. Итого доля иностранных студентов от общей численности студентов составила 3,31% (Статистика системы образования республики Казахстан» Национальный сборник, Astana – 2014, ISBN 978-601-7080-87-7). На сегодняшний день доля иностранных студентов в республике составляет – 2,7% и к 2025 году планируется, что данный показатель достигнет отметки 7,3 % (Проект «Развитие образовательного хаба в Центральной Азии и модернизация науки»).

Учитывая тенденцию последних лет по сокращению государственного заказа на обучение граждан Казахстана медицинским специальностям, приток иностранных студентов выгоден для сохранения финансовой устойчивости ВУЗа. С другой стороны, иностранные студенты сталкиваются с проблемой адаптации к новой стране и требованиям учебного заведения, которые могут значительно отличаться от тех, с которыми они имеют дело у себя дома (Кузнецов В.Н. и соавтор., 2007). При этом иностранным студентам приходится адаптироваться не только к образовательной среде самого ВУЗа, но и к социокультурной среде, что подразумевает адаптацию к

иным ценностям, кодексу поведения, предпочтениям и традициям (Galbraith N.D. et al., 2011). Во время пребывания в чужой для себя стране молодые люди испытывают разные виды стрессов, которые сопровождаются периодами адаптации. От того, насколько эта задача будет успешно решена, зависит академическая успеваемость, мотивация к продолжению обучения, закрепление молодого человека в медицинской специальности и общее благополучие (Ferguson E. et al., 2002).

Таким образом, проблема медико-социального сопровождения и улучшение процессов адаптации иностранных студентов, поступающих на медицинские специальности, является одной из актуальных и окончательно нерешенных проблем общественного здравоохранения.

Цель исследования на основании изучения комплекса медицинских и социальных факторов разработать и предложить рекомендации по оптимизации медико-социального сопровождения для иностранных студентов медицинских ВУЗов РК.

Задачи исследования

1. Оценить проявления культурального стресса среди иностранных студентов в медицинских вузах Республики Казахстан
2. Изучить уровень депрессии, тревожности и соматоформных расстройств среди студентов-медиков и оценить влияние социальных факторов на их развитие
3. Проанализировать удовлетворенность студентов-медиков социокультурным и медицинским сопровождением
4. Разработать и апробировать модель улучшенной медико-социальной поддержки и социальной адаптации иностранных студентов медицинских ВУЗов РК.

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Общая характеристика программы исследования

Программа исследования включила в себя несколько этапов, выполнение которых позволило выполнить поставленные задачи.

Первый этап – написание литературного обзора по теме диссертации, позволивший выявить основные проблемы интернационализации образования как в мировом образовательном пространстве, так и на республиканском уровне. Для выполнения указанного этапа проведен систематический поиск материалов глубиной в 10 лет.

Второй этап – поперечное исследование для изучения уровня культурального стресса, депрессии, тревожности и соматоформных расстройств среди иностранных студентов медицинских вузов Республики Казахстан.

Третий этап – анкетирование студентов-медиков для оценки удовлетворенности мероприятиями, проводимыми в рамках оказания медико-социальной поддержки.

Четвертый этап – разработка модели медико-социальной поддержки и социальной адаптации иностранных студентов, апробация предложенных рекомендаций и оценка ее эффективности в условиях ГМУ г. Семей.

Написание литературного обзора

Во время изучения литературы по теме исследования был проведен систематический поиск информации, опубликованной в период с 2009 по 2018 годы. В литературный обзор включены материалы на русском, казахском и английском языках.

Ключевые слова, примененные для поиска информации, следующие: медико-социальное сопровождение, медицинское сопровождение, социальная поддержка, иностранные студенты, культуральный стресс, депрессия, тревожность, соматоформные расстройства, модель, способ, рекомендации, улучшение.

Изучение проявлений культурального стресса среди иностранных студентов в медицинских вузах Республики Казахстан

Дизайн – поперечное исследование с привлечением 750 участников. Для анкетирования использовался инструмент ASSIS (Acculturative Stress Scale for International Students (ASSIS, Шкала культурального стресса для иностранных студентов).

Для сбора данных о возрасте, поле, университете, месте проживания, семейном статусе проведено предварительное анкетирование с помощью социально-демографического опросника. Сведения об успеваемости, выраженной в GPA (grade point average), получены из отчетов деканата вузов.

Участниками исследования стали иностранные студенты, имевшие статус «обучающегося» на момент начала анкетирования (30.11.2015 г.) в ГМУ г. Семей, КазНМУ им С.Д. Асфендиярова, КарГМУ 1 курса общемедицинского факультета. Критерии исключения из исследования: оформление академического отпуска, отчисление из университета, обучение по программе академической мобильности в другом университете более 2 месяцев, пропуск анкетирования по уважительной причине.

Оценка уровня депрессии, тревожности и соматоформных расстройств среди студентов-медиков

Дизайн – поперечное исследование с привлечением 1478 студентов. В выборку включены 750 иностранных и 728 отечественных студентов, проходивших обучение в ГМУ г. Семей, КарГМУ и КазНМУ им. С.Д. Асфендиярова. Критерии включения и исключения представлены в п. 2.3. Все участники заполнили анкеты для сбора социально-демографических сведений. Уровень тревожности оценивался с помощью инструмента GAD-7 (7-item Generalized Anxiety Disorder) [70]. Анализ распространенности депрессии произведен с применением опросника PHQ-9 [69] (Spitzer R.L., 1999). Для оценки уровня распространенности соматоформных расстройств

применялась анкета PHQ-15 [71]. Для совместного исследования депрессивных, тревожных и соматических расстройств – т.н. SAD-триады (somatic-anxiety-depression) применены англоязычная и русскоязычная версии анкеты PHQ-SADS. Русскоязычная версия анкеты доступна на ресурсе <https://newpsyhelp.ru/clinical-scales/130-phq.html>.

Анализ удовлетворенности студентов-медиков социокультурным и медицинским сопровождением

Дизайн – поперечное исследование с участием иностранных и местных студентов ГМУ г. Семей. В поперечном исследовании приняли участие 87 студентов-второкурсников, обучающихся на иностранном отделении общемедицинского факультета ГМУ г. Семей. Кроме того, в выборку вошли 138 местных студентов 2 курса того же факультета. Сбор информации о субъективном восприятии полезности основных и дополнительных мероприятий по социокультурной поддержке производился с помощью «Анкеты оценки социо-культурного сопровождения иностранных студентов медицинских ВУЗов» (рационализаторское предложение № 2416). Проверка на валидность анкеты на казахском, русском, английском языках проводилась в пилотной выборке из 50 студентов общемедицинского факультета ГМУ г. Семей. После коррекции вопросов, вызвавших затруднение, а также исключения пунктов анкеты, на которые не смогли ответить все респонденты, финальная версия анкеты была одобрена БРИЗОМ ГМУ г.Семей на заседании от 20.10.2016 г. Для итоговой оценки удовлетворенности уровнем медицинского обслуживания в студенческой поликлинике проведено анкетирование 287 студентов иностранного отделения общемедицинского факультета трех медицинских ВУЗов.

Разработка модели медико-социальной поддержки и социальной адаптации иностранных студентов, внедрение и оценка эффективности в условиях ГМУ г. Семей

На основании анализа значимых проявлений культурального стресса иностранных студентов, выявления ключевых предикторов развития депрессии, тревоги и соматоформных расстройств, оценки степени удовлетворенности проводимыми и планируемыми мероприятиями по социокультурному и медицинскому сопровождению разработаны рекомендации для оптимизации процессов адаптации. В модель включены мероприятия как до поступления в университет, так и непосредственно во время обучения в нем.

Разработанная нами модель была апробирована в условиях ГМУ г. Семей среди иностранных студентов общемедицинского факультета, отобранных согласно упомянутых рекомендаций и проходивших обучение на первом курсе университета в 2017-2018 учебном году. Эффективность модели оценивалась путем сравнительного анализа данных, полученных при оценке уровня распространенности депрессии, тревоги и соматоформных расстройств среди иностранных студентов до и после внедрения

разработанных рекомендаций. Выборка в размере 115 студентов, была сопоставима по социально-демографическим признакам иностранным респондентам, принявших участие в исследовании.

Анализ данных

Выбор статистического критерия для анализа данных зависел от типа анализируемых переменных. Для количественных переменных: параметрические и непараметрические методы статистического анализа, корреляционный анализ. Для качественных данных: хи-квадрат Пирсона, отношение правдоподобия, хи-квадрат Пирсона с поправкой Йейтса, точный критерий Фишера. Проведен линейный и логистический регрессионный анализ: зависимая переменная – переменная ASSIS, PHQ-SADS; независимые переменные – пол, возраст, религия, курс, успеваемость, семейное положение, проживание.

Статистический анализ проводился при помощи программы SPSS версия 20.0 (IBM Ireland Product Distribution Limited, Ireland). Для определения доверительного интервала (95%ДИ) использована программа CIA (Confidence Intervals Analysis version 2.2.0). Для определения размера выборки участников анкетирования использована программа Epi Info.

Научная новизна исследования

Впервые в общественном здравоохранении Казахстана изучен культуральный стресс, уровень тревожности, депрессии, показатели физического здоровья иностранных студентов, обучающихся в трех медицинских ВУЗах на момент проведения исследования (2015-2016 уч.год). Оценены факторы, влияющие на благополучие, социальную адаптацию иностранных студентов-медиков в Республике Казахстан. Научно обоснованы механизмы улучшения медико-социальной поддержки иностранных студентов медицинских ВУЗов.

Практическая значимость

На основании полученных результатов даны рекомендации в деканат иностранного отделения, разработан механизм оценки медико-социального сопровождения у иностранных студентов впервые приехавших в Казахстан для получения высшего медицинского образования («Анкета оценки социокультурного сопровождения иностранных студентов медицинских ВУЗов» (рационализаторское предложение № 2416). Изучение культурального стресса, тревожности, депрессии, субъективной самооценки здоровья позволили внести изменения в планы кураторской работы с иностранными студентами, проводимыми деканатами и кураторами медицинских ВУЗов. Внедрение научно обоснованных механизмов улучшения медико-социальной поддержки приведет к улучшению условий пребывания иностранных студентов и повышения привлекательности получения высшего медицинского образования в Республике Казахстан.

Основные положения, выносимые на защиту

1. Смена социокультурного окружения и новой академической среды является причиной культурального стресса для иностранных студентов и формирует барьеры, которые влияют на адаптационные, образовательные способности и успеваемость в новых академических условиях.

2. Непрерывное совершенствование модели медико-социального сопровождения иностранных студентов способствует снижению депрессии, тревожности и соматоформных расстройств, и как следствие повышению культуральной адаптации, успеваемости и трудоспособности.

Выводы:

1. Наиболее выраженным проявлением культурального стресса среди иностранных студентов медицинских вузов РК стала тоска по дому ($M=1,7$; культуральный стресс среднего и высокого уровня по заданному блоку выявлен у 60,5% студентов ($n=460$)). Культурный шок является вторым по значимости фактором, влияющим на развитие культурального стресса ($M=1,5$; культуральный стресс среднего и высокого уровня по заданному блоку выявлен у 43,2% студентов ($n=329$)). Проявления дискриминации оказались наименее выраженными ($M=1,15$; культуральный стресс низкого уровня по заданному блоку выявлен у 85,8% студентов ($n=653$)) в сравнении с другими факторами, что может свидетельствовать о малом их влиянии на развитие культурального стресса.

2. Среди иностранных студентов-медиков распространенность депрессии, оцениваемой в 10 баллов и более по шкале PHQ-9, составила 29,2% ($n=219$). Соматоформные расстройства средней, умеренно-тяжелой, тяжелой степени по шкале PHQ-15 встречались у 28,3% ($n=212$). Уровень тревожности, оцениваемой по шкале GAD-7 в 10 баллов и более, составил 21,1% ($n=158$). Мужской пол выступил в качестве фактора защиты в развитии депрессии.

3. По результатам оценки социокультурной поддержки среди иностранных студентов трех медицинских ВУЗов 81,8 % (265) в целом удовлетворены социокультурной поддержкой. Не удовлетворены данным видом поддержки 15,8% (51) иностранных студентов. Удовлетворенность медицинским сопровождением отрицательно коррелировала с развитием соматоформных расстройств ($r=-0,143$; $p=0,033$), тревожности ($r=-0,155$; $p=0,020$) и депрессии ($r=-0,220$; $p=0,001$). Наиболее значимым проводимым мероприятием для социокультурной поддержки иностранные студенты-медики назвали работу куратора (93,1%; $n=81$). Из планируемых мероприятий студенты-иностранцы поддержали идею постоянного поддержания контакта с родителями (81,6%; $n=71$) и проведение дополнительных языковых курсов (75,9%; $n=66$).

4. Апробация разработанной нами модели показывает ее эффективность в снижении показателей депрессии, тревожности и соматоформных расстройств у иностранных студентов. При этом более

качественное внедрение модели приведет к снижению данных расстройств в будущем и увеличению удовлетворенности неакадемического сопровождения со стороны иностранных студентов.

Публикации по теме исследования

По теме диссертации опубликовано 10 научных работ, из них: 1 статья в журнале индексированном в базе данных Scopus с импакт-фактором 0,100, 1 статья в журнале индексированном в базе данных Thomson Reuters с импакт-фактором 1,053; 3 статьи, опубликованных в изданиях рекомендованных ККСОН МОН РК; 5 тезисов в сборниках и материалах международных конференций, 3 из которых в материалах зарубежных конференций. Получено удостоверение на рационализаторское предложение № 2416 «Анкета оценки социо-культурного сопровождения иностранных студентов медицинских ВУЗов» от 20 октября 2016 года (Приложение А), имеется акт внедрения результатов научно-исследовательской работы (Приложение Б). Получено свидетельство об интеллектуальной собственности, выданное Министерством Юстиции Республики Казахстан № 2459 «Модель социокультурного и медицинского сопровождения иностранных студентов медицинского университета» от 26 июля 2018 года (Приложения В).

Апробация работы

Основные результаты, положения и выводы диссертации были представлены на следующих конференциях:

- Международная конференция молодых ученых «Мир науки и молодежь: новые пути развития», 12 апреля 2016 года, г. Караганда, РК;
- Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и здоровье», 22 апреля 2016 года, г. Семей, РК;
- VIII Международная научно-практическая интернет-конференция «Состояние здоровья: медицинские, социальные и психолого-педагогические аспекты», 13-17 февраля 2017 г., Монгольский национальный университет медицинских наук, г. Улаанбаатар, Монголия;
- 91-ая Всероссийская научно-практическая конференция студентов и молодых ученых, с международным участием, 11-13 апреля 2017 года, г. Казань, РФ;
- IV Центрально-Азиатская международная научно-практическая конференция «Интернационализация медицинского образования», 2-3 октября 2017 года, г. Караганда, РК;
- VII Ежегодная Международная научно-практическая конференция «Актуальные вопросы медицины» и «Спутниковый форум по общественному здоровью и политике здравоохранения», 2-3 мая 2018 года, г. Баку, Азербайджан.

Личный вклад автора

Цель, задачи, программа исследования, сбор и обработка первичного материала, формирование основных положений диссертации, выводов и заключения осуществлены автором.

Объем и структура диссертации

Диссертационная работа изложена на 87 страницах печатного текста, состоит из введения, обзора литературы, 2 разделов собственного исследования, заключения, включающего выводы и практические рекомендации, библиографического списка использованных источников, включающего 151 наименование, содержит 18 таблиц, 6 рисунков и 3 приложения.

6D110200 – «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алуға арналған
диссертациясына

Ибраева Жанара Бейсенғалиевнаның

АННОТАЦИЯСЫ

«Қазақстанның медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттерге медициналық және әлеуметтік қолдауды жақсартудың ғылыми негіздемесі»

Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Шетелдік студенттердің шетелдік жоғары оқу орындарына қабылдауы халықаралық тәжірибе болып табылады және көбінесе әлемдік білім беру кеңістігін интернационалдандырумен байланысты. (Lewis K.O. et al., 2014). Қазіргі уақытта әлемдегі әр 5-ші студент шетелдіктер болып табылады, негізінен ол дамушы елдерден шыққандар (Edgcombe K. et al., 2013).

Мәдени-гуманитарлық, ғылыми және білім беру салаларындағы халықаралық ынтымақтастықты нығайту Қазақстанның сыртқы саясатының басым бағыты болып табылады (Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына «Қазақстан-2050» Стратегиясы жолдауынан, Астана, Ақорда, 2012 ж.).

Қазақстан Болон процесіне кірді және бүгінгі күні әлемнің көптеген елдерімен халықаралық ынтымақтастығы қарқынды дамып келеді. Бүгінгі күнге дейін шетелдік студенттердің келуі айтарлықтай өсті. Бұл білім беру сапасының жоғарылағанын және тұтастай алғанда елдің тартымдылығын көрсетеді. Сонымен, Қазақстанда білім беру жүйесінің 2014 жылғы статистикасы бойынша шетел студенттерінің саны 17443 адамды құрады, оның ішінде алыс шетелдерден келгені 2,521 адам болды. Шетелдік студенттердің жалпы саны жалпы студенттердің санындағы үлесімен 3,31% - ды құрады («Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің статистикасы», «Астана-2014», «ISBN 978-601-7080-87-7»). Бүгінгі таңда республикада шетелдік студенттердің үлесі 2,7%, ал 2024 жылға қарай бұл көрсеткіш 6,8% деңгейіне жетеді деп жоспарлануда («Орталық Азиядағы білім беру орталығын дамыту және ғылымды жаңғырту» жобасы).

Соңғы жылдары медициналық мамандықтар бойынша Қазақстан азаматтарын оқытуға мемлекеттік тапсырысты азайту үрдісін ескере отырып, шетелдік студенттердің ағыны университеттің қаржылық тұрақтылығын сақтау үшін пайдалы. Екінші жағынан, шетелдік студенттер жаңа елге бейімделуі мәселесіне және олар өз елінде жүргендерден айтарлықтай айырмашылығы бар оқу орнының талаптарына кездеседі, (Кузнецов В.Н. және т.б., 2007). Сонымен қатар, шетелдік студенттер тек университеттің білім ортасына ғана емес, сондай-ақ басқа құндылықтарға, мінез-құлық кодекстеріне, преференциялар мен дәстүрлерге бейімделулерін көздейтін

әлеуметтік-мәдени ортаға бейімделуі керек (Galbraith N.D. et al., 2011). Алғаш бөтен елге келген кезде жастар бейімделу кезеңдерімен бірге жүретін әртүрлі күйзелісті бастан кешеді. Бұл мәселені оңтайлы шешу академиялық көрсеткіштерге, оқуды жалғастыруға ынталандыруға, жасөспірімді медицина мамандығына және жалпы әл-ауқатына кепілдік беруге байланысты болады (Ferguson E. et al., 2002).

Осылайша, медициналық-әлеуметтік көмек көрсету және медициналық мамандықтарға түсетін шетел студенттерінің бейімделу үдерістерін жетілдіру мәселесі халық денсаулығының ең өзекті және шешілмеген мәселелерінің бірі болып табылады.

Зерттеудің мақсаты медициналық және әлеуметтік факторлардың кешенін зерттеу негізінде Қазақстанның медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттеріне медициналық және әлеуметтік қолдауды оңтайландыру бойынша ұсыныстар әзірлеуі және ұсыныс жасауы болып табылады.

Зерттеудің міндеттері

1. Қазақстан Республикасының медициналық жоғары оқу орындарында шетелдік студенттер арасында мәдени күйзелістің көрінісін бағалау

2. Медицина студенттері арасында депрессия, үрей мен соматоформдық бұзылулар деңгейін зерттеу және әлеуметтік факторлардың олардың дамуына әсерін бағалау.

3. Медициналық студенттерді әлеуметтік-мәдени және медициналық көмекпен қанағаттандыру талдауы.

4. Қазақстанның медицина университеттерінің шетел студенттерін медициналық және әлеуметтік қолдау және әлеуметтік бейімдеудің үлгісін жасау және сынау.

ЗЕРТТЕУ МАТЕРИАЛДАРЫ ЖӘНЕ ӘДІСТЕРІ

Зерттеу бағдарламасының жалпы сипаттамасы

Зерттеу бағдарламасы бірнеше кезеңнен тұрды, оны іске асыру тапсырмаларды орындауға мүмкіндік берді.

Бірінші кезең - дүниежүзілік білім беру кеңістігінде де, республикалық деңгейде де білім беруді интернационалдандырудың негізгі мәселелерін анықтауға мүмкіндік беретін диссертация тақырыбы бойынша әдеби шолуды жазу. Бұл кезеңді орындау үшін 10 жыл көлеміндегі бар материалдарды үнемі іздестіру жүргізілді.

Екінші кезең - Қазақстан Республикасының медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттері арасында мәдени стресстің, депрессияның, үрей мен соматоформалық бұзылулардың деңгейін анықтауға арналған көлденең зерттеу.

Үшінші кезең - медициналық және әлеуметтік қолдау көрсетуді жүзеге асыру шеңберінде жүргізілетін іс-әрекеттерге қанағаттанушылықты бағалайтын медициналық қызметкерлердің сауалнамасы болып табылады.

Төртінші кезең - шетел студенттерінің медициналық-әлеуметтік қолдау және әлеуметтік бейімделу үлгісін жасау, ұсынылған ұсыныстарды апробациялау және Семей мемлекеттік медицина университеті жағдайында оның тиімділігін бағалау.

Әдеби шолуды жазу

Әдебиеттерді шолу барысында 2009 және 2018 жылдар аралығында жарияланған ақпаратты үнемі іздестіру жүргізілді. Әдеби шолуда орыс, қазақ және ағылшын тілдеріндегі материалдар да бар.

Ақпарат іздеуде пайдаланылатын негізгі сөздер: медициналық және әлеуметтік қолдау, медициналық көмек, әлеуметтік қолдау, шетел студенттері, мәдени күйзелістер, депрессия, алаңдаушылық, соматоформдық бұзылулар, модель, әдіс, ұсыныстар, жетілдіру.

Қазақстан Республикасының медициналық жоғары оқу орындарында шетелдік студенттер арасында мәдени күйзелістің көрінісін зерттеу

Дизайн - бұл 750 қатысушыны қамтитын көлденең зерттеу. Сауалнама ASSIS (International Students for Acculturative Stress Scale) құралы (ASSIS, Шетел студенттері үшін мәдени күйзелістің - масштабы) көмегімен жүргізілді.

Жасы, жынысы, университеті, тұрғылықты жері, отбасылық жағдайы туралы деректер жинау үшін әлеуметтік-демографиялық сауалнама жүргізу арқылы алдын-ала сауалнама жүргізілді. GPA (орташа балл) көрсетілген білім сапасы туралы ақпарат жоғары оқу орындарының декандарының есептерінен алынған.

Зерттеуге қатысушылар Семей мемлекеттік медицина университеті, ҚазҰМУ-да зерттеу басталған сәтте (30 қараша 2015 ж.) «Білім оқушы» мәртебесі бар шетелдік студенттер болды. Асфендияров, ҚарММУ барлық факультеттер мен барлық курстар. Зерттеуден тысқарыту критерийлері: оқу жылының кез-келген оқу жылына, университеттен шығаруға, басқа университетте 2 айдан астам уақытқа дейін академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша оқытуға, жақсы себеппен сауалнамаға қатыспау.

Медицина студенттері арасында депрессия, үрейлі және соматоформалық бұзылулар деңгейін бағалау.

Дизайн - бұл 1478 студентті қамтитын көлденең зерттеу. Сынамада Семей мемлекеттік медицина университетінде, ҚарММУ мен ҚазҰМУ-да оқыған 750 шетелдік және 728 отандық студент бар. S.D. Асфендияров. Қосылу және алып тастау критерийлері 2.3-тармақта келтірілген. Барлық қатысушылар әлеуметтік-демографиялық ақпаратты жинау үшін сауалнаманы толтырды. Мазасыздық деңгейі GAD-7 құралы (7-тармақ жалпыланған мазасыздықтың бұзылуы) көмегімен бағаланды [70]. Депрессияның таралуын талдау PHQ-9 сауалнамасы арқылы жүргізілді [69] (Spitzer R.L., 1999). Соматоформдық таралуын талдау PHQ-15 сауалнамасы

арқылы жүргізілді [71]. Күйзеліс, үрей соматикалық бұзылыстарға т.н. SAD-триады біріккен зерттеуге PHQ-SADS сауалнамасының ағылшын және орыс тілді нұсқасы қолданылды. Орыс тілді сауалнама нұсқасы <https://newpsyhelp.ru/clinical-scales/130-phq.html>.

Медицина бағытында оқитын студенттердің әлеуметтік-мәдени және медициналық қолдаудың қанағаттанушылық талдауы

Семей мемлекеттік медицина университетінің шетелдік және жергілікті студенттерінің қатысуымен дизайн-көлденең зерттеуі. Көлденең зерттеуде Семей қ., ММУ-нің екінші курста оқитын жалпы медицина(бұдан әрі ЖМ) факультетінің шетел бөлімінде оқитын 87-і студенті қатысты. Сонымен қатар 2-ші курстың ЖМ факультетінің 138 жергілікті студенттері қатысты. Негізгі және қосымша әлеуметтік және мәдени қолдау қызметін субъективті қабылдау туралы ақпарат «Медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттерін әлеуметтік-мәдени қолдауды бағалау үшін сауалнама» (рационализаторлық ұсыныс № 2416) көмегімен жиналды. Сауалнаманың қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі жарамдылығын тексеру Семей қаласының мемлекеттік медицина университетінің жалпы медицина факультетінің 50 студентінің пилоттық үлгісінде өткізілді. Қиындықты тудырған мәселелерді түзеткеннен кейін, сондай-ақ барлық респонденттер жауап берме алмаған сауалнамалық тармақтарды алып тастағаннан кейін, сауалнаманың соңғы нұсқасы 10.20.2016 ж. Семей Мемлекеттік медицина университеті отырысында Бризбен бекітілді. Студенттік клиникадағы медициналық көмек деңгейіне қанағаттануды қорытынды бағалау үшін Семей қаласының мемлекеттік медицина университетінің жалпы медицина факультетінің 287 шетел бөлімінің студенттер арасында сауалнама жүргізілді.

Шетелдік студенттердің медициналық-әлеуметтік қолдау және әлеуметтік бейімделу үлгісін жасау, Семей қаласы мемлекеттік медицина университетінің жағдайында енгізу және бағалау тиімділігі.

Шетел студенттерінің мәдени стресстің елеулі көріністерін талдау негізінде, депрессияның негізгі көрсеткіштерін анықтау, алаңдаушылық және соматоформалық бұзылулар, ағымдағы және жоспарланған әлеуметтік-мәдени қызметпен қанағаттану деңгейін бағалау және бейімделу процестерін оңтайландыру бойынша ұсыныстар. Үлгіге университетке түсудің алдында, сондай-ақ оқу барысындағы іс шара қосылған.

Біз әзірлеген үлгі Семей мемлекеттік медицина университеті жағдайында жалпы медицина факультетінің шетелдік студенттері арасында 2017-2018 оқу жылында жоғары оқу орнының бірінші курсына оқитын студенттер арасында сынақтан өткізілді. Үлгінің тиімділігі талдау деректерін салыстыру арқылы бағаланды, депрессияның таралуын бағалауға негізделген, әзірленген ұсыныстарды орындағанға дейін және одан кейін шетелдік студенттер арасында алаңдаушылық және соматоформалық бұзылулар. Зерттеуге қатысқан шетелдік респонденттерге әлеуметтік-

демографиялық сипаттамалармен салыстырылатын 115 студенттер үлгісі п.2.4

Мәлімет талдауы

Деректерді талдауға арналған статистикалық критерийді таңдау талдалып жатқан айнымалылар түріне байланысты болды. Сандық айнымалылар үшін: статистикалық талдаудың параметрлік және параметрлік емес әдістері, корреляциялық талдау. Сапалы деректер үшін: Пирсон хи-квадрат, ықтималдық коэффициенті, Йейтса түзетуімен Пирсон хи -квадраты, Фишердің дәл критеріі. Сызықтық және логистикалық регрессиялық талдау жүргізілді: тәуелді айнымалы - айнымалы ASSIS, PHQ-SADS; тәуелсіз айнымалылар - жынысы, жасы, діні, курсы, академиялық көрсеткіштері, отбасылық жағдайы, тұрғылықты жері.

Статистикалық талдау SPSS нұсқасы 20,0 (IBM Ireland Product Distribution Limited, Ireland) бағдарламасының көмегімен жүргізілді. Сенімділік аралықты анықтау үшін (95%ДИ) CIA (Confidence Intervals Analysis version 2.2.0) бағдарламасы қолданылды. Сауалнама қатысушыларының сұрыптау өлшемін анықтау үшін EpiInfo бағдарламасы қолданылды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы

Алғаш рет Қазақстанның денсаулық сақтау саласында (2015-2016 жж.) үш ЖОО-ғы шетел студенттерінің физикалық денсаулық көрсеткіші, мәдени күйзеліс, үрей деңгейі, депрессия зерделенді. ҚР-да медициналық факультетте оқитын шетелдік студенттердің әлеуметтік бейімделуіне ықпал ететін факторлар бағаланды.

Медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттерін медициналық және әлеуметтік қолдауды жетілдірудің ғылыми негізделген механизмдері.

Тәжірибелік маңыздылығы

Алынған нәтижелер негізінде шетелдік студенттің басшылығына ұсынымдар берілді, жоғары медициналық білім алу үшін Қазақстанға келген шетелдік студенттерді медициналық және әлеуметтік қолдауды бағалау механизмі әзірленді («Медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттерін әлеуметтік-мәдени қолдауды бағалауға сауалнама» (№2416 рационализациялау ұсынысы). Мәдениет стресстері, мазасыздық, депрессия, денсаулығының субъективті өзін-өзі бағалауы деканаттар мен медициналық ЖОО-ның кураторлары өткізген шетелдік студенттермен жұмыс істеу кураторлық жоспарларына өзгерістер енгізуге мүмкіндік берді. Медициналық және әлеуметтік қолдауды жақсартуды енгізу ғылыми негізделгендіктен шетел студенттерінің жағдайын жақсартуға және Қазақстан Республикасында жоғары медициналық білімнің тартымдылығын арттыруға әкеледі.

Қорғауға қатысты негізгі ережелер

3. Әлеуметтік-мәдени ортаны және жаңа академиялық ортадағы өзгерістер шетелдік студенттер үшін мәдени стрессті туғызады және жаңа академиялық жағдайларда бейімделуге, білім алу қабілетін және академиялық көрсеткіштерге әсер ететін кедергілерді тудырады.

4. Шетелдік студенттерге медициналық және әлеуметтік көмек көрсету үлгісін үздіксіз жетілдіру депрессия, алаңдаушылық және соматоформалық бұзылулардың төмендеуіне, сондай-ақ мәдени бейімделудің, академиялық көрсеткіштердің және еңбекке қабілеттіліктің жоғарылауы болып табылады..

Қорытынды;

1. Қазақстанның медициналық жоғары оқу орындарының шетелдік студенттер арасында мәдени стресстің ең айқын көрінісі – бұл үйді сағыну ($M = 1,7$; орташа және жоғары деңгейдегі мәдени стресс берілген блок бойынша 60,5% анықталды ($n=460$)). Мәдени соққы - мәдени стресстің дамуына әсер ететін екінші маңызды фактор ($M = 1.5$, орташа және жоғары деңгейдегі мәдени стресс студенттердің 43,2%-ында ($n = 329$)) анықталды). Кемсітушіліктің көрінісі ең аз айтылды ($M = 1.15$, мәдени блоктың дамуына шағын әсерін көрсететін басқа факторлармен салыстырғанда, осы блок үшін төменгі деңгейдегі мәдени стресс студенттердің 85,8% -ында анықталды ($n = 653$)).

2. Шетелдік медицина студенттерінің арасында PHQ-9 шкаласы бойынша 10 және одан да көп нүктелерде депрессияның таралуы 29,2% ($n = 219$) болды. PHQ-15 масштабында қалыпты, орташа ауыр, күшті соматоформалық бұзылулар 28,3% ($n = 212$) болды. GAD-7 шкаласы 10 балл немесе одан жоғары бағаланған алаңдаушылық деңгейі 21,1% ($n = 158$) болды. Ер жынысы депрессияны дамытуда қорғаныс факторы ретінде әрекет етті.

3. Үш медициналық жоғары оқу орнының шетелдік студенттері арасында әлеуметтік-мәдени қолдауды бағалау нәтижелері бойынша 81,8% (265) жалпы әлеуметтік-мәдени қолдауына қанағаттандырылған. Бұл қолдау түріне 15,8% (51) шетелдік студенттер қанағаттанбайды. Медициналық көмекке қанағаттану соматоформалық бұзылыстарды ($p = -0.143$, $p = 0,033$), алаңдаушылықты ($p = -0,155$, $p = 0,020$) және депрессияны ($p = -0,220$; $p = 0,001$) дамытуға кері байланыс болды. Шетелдік медицина студенттері куратордың жұмысын әлеуметтік-мәдени қолдау үшін маңызды оқиға деп атады (93,1%, $n = 81$). Жоспарланған іс-шаралардан шетелдік студенттер ата-аналармен үнемі байланыста болу идеясын (81,6%, $n = 71$) және қосымша тілдік курстарда оқуды (75,9%, $n = 66$) қолдады.

4. Біз әзірлеген модельді тестілеу шетел студенттерінің депрессия, үрей мен соматоформалық бұзылыстарды төмендетудегі тиімділігін көрсетеді. Сонымен бірге, осы модельді одан әрі жетілдіру болашақта осы бұзылулардың төмендеуіне және шетелдік студенттердің академиялық емес қолдауының өсуіне әкеледі

Зерттеу тақырыбы бойынша мақала

Диссертация тақырыбы бойынша 10 ғылыми жұмыс, оның 1 мақаласы индексерлік журналында 0,100 импакт-фактормен Scopus мәлімет базасында, 1 мақаласы индексерлік журналында 1,053 импакт-фактормен ThomsonReuters мәлімет базасында, 3 мақала ҚР ККСОН МОН ұсынған баспаларында, 5 тезис халықаралық конференция материалдарында, оның үшеуі шетелдік конференция материалдарында жарияланды. 2016 жылғы 20 қазандағы № 2416 рационалдық ұсынысқа төлқұжаты алынды «Медициналық ЖОО-ғы шетел студенттерінің мәдени-әлеуметтік бағалауының сауалнамасы» (А қосымшасы). Ғылыми-зерттеу жұмысының енгізу актісі бар (Б қосымшасы). 2017 жылғы 26 шілдедегі ҚР Әділет Министрлігімен берілген № 2459 «Медициналық ЖОО-ғы шетел студенттерінің мәдени-әлеуметтік және медициналық қолдаудың үлгісі» атты зияткерлік меншік құжаты алынды (В қосымшалары).

Жұмыстың апробациясы

Диссертацияның негізгі нәтижелері, негізгі ойлары мен тұжырымдары келесі конференцияларда ұсынылды:

- «Ғылым әлемі және жастар: дамудың жаңа жолдары» атты жас ғалымдардың халықаралық конференциясы, 2016 жылғы 12 сәуір, Қарағанды қ., ҚР;

- Жас ғалымдардың «Ғылым және денсаулық» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы, 2016 жылғы 22 сәуір, Семей қ., ҚР;

- «Денсаулық жағдайы: медициналық, әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық аспектілері» атты VIII Халықаралық ғылыми-практикалық интернет-конференциясы, 13-17 ақпан, Моңғол ұлттық медицина университеті, Улан-Батор, Моңғолия;

- Халықаралық қатысумен студенттер мен жас ғалымдардың 91-ші Бүкілресейлік ғылыми-тәжірибелік конференциясы, 2017 жылғы 11-13 сәуір, Казань, Ресей Федерациясы;

- «Медициналық білім беруді интернационализациялау» IV Орталық-Азиялық халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы, 2017 жылғы 2-3 қазан, Қарағанды қ., ҚР;

- VII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция «Медицинадағы өзекті мәселелер» және «Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау саясаты бойынша спутникалық форум», 2-3 мамыр, 2018, Баку қ., Әзірбайжан.

Автордың жеке қосқан үлесі

Мақсаты, міндеттері, зерттеу бағдарламасы, алғашқы материалдарды өңдеу және жинау, диссертацияның негізгі ережелерін қалыптастыру, тұжырымдар мен қорытындылар автормен жүзеге асырылды.

Диссертацияның құрылымы және көлемі

Диссертациялық жұмыс 87 беттік басылым мәтінінде ұсынылған, кіріспеден, әдебиет шолуынан, 2 бөлім өз зерттеуінен, қорытындыдан,

тәжірибелік ұсыныстар мен тұжырымды қоса алғанда, 151 аталымынан тұратын қолданған дереккөздерінің библиографиялық тізімі, онда 18 кесте, 6 сурет және 3 қосымша бар.

Annotation

**Thesis for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty
6D110200 - Public Health**

Ibrayeva Zhanara Beysengalievna

"Scientific substantiation of the improvement of medical and social support
of foreign students of medical universities of Kazakhstan"

Relevance of the research topic

Admission of foreign students to higher education institutions is internationally well-accepted practice that is associated with globalization of the educational space (Lewis K.O. et al., 2014). At the time being, every 5th medical students in the world is a foreign student, predominantly from developing countries (Edgecombe K. et al., 2013).

One of the main priorities of Kazakhstani foreign policy is to strengthen international cooperation in the cultural, humanitarian, scientific and educational spheres is a (Address of the President of the Republic of Kazakhstan - N. A. Nazarbayev to the people of Kazakhstan strategy "Kazakhstan-2050", Astana, Akorda, 2012).

Kazakhstan has entered the Bologna process and thereby the process of international cooperation has been introduced into practice. At the time being, the amount of foreign students has increased significantly. This might suggest that there is improvement in the quality of education and the attractiveness of the country as a whole. According to the statistics of the education system, there were 17,443 foreign students in Kazakhstan in 2014, of which from foreign countries were 2,521. The total number of students was 3.31% (Statistics of the Education System of the Republic of Kazakhstan" National Collection, Astana-2014, ISBN 978-601-7080-87-7). At present time, there are 2.7% of foreign students in the republic is and by 2024 it is planned that this figure will reach 6.8% (Project "Development of an educational hub in Central Asia and the modernization of science").

Considering the tendency of recent years to reduce the state order for the training of citizens of Kazakhstan in medical specialties, increasing amount of foreign students would be beneficial to preserve the financial stability of the university. On the other hand, foreign students face the problem of adaptation to a new country and the requirements of an educational institution, which may differ significantly from those with which they deal at home (Kuznetsov, V. N. et al., 2007). At the same time, foreign students have to adapt not only to the educational environment of the university itself, but also to the sociocultural environment, which implies adaptation to other values, preferences and traditions (Galbraith N.D. Et al., 2011). During the stay in the foreign country, young people experience different types of stress with different periods of adaptation. The degree to which

this task will be successfully solved depends on academic performance, motivation to continue training and, to some extent, general well-being (Ferguson E. Et al., 2002).

Thus, the problem of medical-social support and improving of the adaptation processes of foreign students entering medical specialties is one of the most challenging issues in the public health.

The purpose of the study is to study medical and social factors in combination in order to develop recommendations for optimizing medical and social support for foreign students in medical universities of Kazakhstan.

Research objectives

1. To assess manifestations of cultural stress among foreign students in medical universities of the Republic of Kazakhstan

2. To study the level of depression, anxiety and somatoform disorders among medical students and to assess the influence of social factors on their development.

3. To analyze the satisfaction of medical students with socio-cultural and medical support.

4. To develop and test a model of improved medical and social support and social adaptation of foreign students of medical universities of Kazakhstan.

MATERIALS AND RESEARCH METHODS

General description of the research program

The research program included several stages, the implementation of which allowed completing main tasks.

The first stage is to write of a literature review on the topic of the thesis, which made it possible to identify the main problems of the internationalization of education both in the world educational space and at the republican level. Therefore, systematic search for materials with a depth of 10 years was carried out.

The second stage is a cross-sectional study to investigate the level of cultural stress, depression, anxiety and somatoform disorders among foreign students of medical universities of the Republic of Kazakhstan.

The third stage is a survey of medical students to assess satisfaction with the activities carried out in the framework of the provision of medical and social support.

The fourth stage is the development of a model of medical and social support and adaptation of foreign students, approbation of the proposed recommendations and evaluation of its effectiveness in the conditions of the Semey State Medical University.

Literature review

Literature review, a systematic search, analysis for the published literature from 2009 and 2018 was conducted. The literature review includes available materials in Russian, Kazakh and English.

Key words: medical and social support, medical support, social support, foreign students, cultural stress, depression, anxiety, somatoform disorders, model, method, recommendations, improvement

Aim: this cross-sectional study aims to investigate the manifestations of cultural stress among foreign students in medical universities of the Republic of Kazakhstan. In total, 750 participants, foreign students who had the status of a “learner” at the time of the start of the survey (November 30, 2015) in Semey State Medical University, KazNMU named after S.D. Asfendiyarov, KarSMU all faculties and all courses.

The ASSIS (Acculturative Stress Scale for International Students (ASSIS, Cultural Stress Scale for Foreign Students) tool) was used for the survey.

To collect data on age, gender, university, place of residence, marital status, a preliminary survey was conducted using a socio-demographic questionnaire. Information on academic performance, expressed in GPA (grade point average), taken from the reports of the dean of universities.

The participants in the study were Exclusion criteria from the study: registration of academic leave for any of the years of study, expulsion from the university, training under the program of academic mobility at another university for more than 2 months, the omission of the questionnaire for a good reason.

Assessment of the level of depression, anxiety and somatoform disorders among medical students

Design is a cross-sectional study involving 1478 students. The group included 750 foreign and 728 domestic students who were trained in Semey State Medical University, KarGMU and KazNMU. S.D. Asfendiyarov. Inclusion and exclusion criteria are presented in clause 2.3. All participants filled out questionnaires to collect socio-demographic information. Anxiety levels were assessed using the GAD-7 tool (7-item Generalized Anxiety Disorder)[70]. Analysis of the prevalence of depression was performed using the PHQ-9 questionnaire [69] (SpitzerR.L., 1999). The PHHQ-15 questionnaire [71] was used to estimate the prevalence rate of somatoform disorders. For a joint study of depressive, anxiety and somatic disorders - the so-called. SAD-triads (somatic-anxiety-depression) used the English and Russian versions of the PHQ-SADS questionnaire. The Russian version of the questionnaire is available at <https://newpsyhelp.ru/clinical-scales/130-phq.html>.

Analysis of the satisfaction of medical students with socio-cultural and medical support

Design is a cross-sectional study with the participation of foreign and local students of Semey State Medical University. In the cross-sectional study, students (1987 D.O.B) who study at the foreign department of the general medical faculty of Semey State Medical University took part. In addition, the group included 138 local 2-year students from the same faculty. Information on the subjective perception of the usefulness of basic and supplementary social and cultural support activities was collected using the “Questionnaire for assessing the socio-cultural support of foreign students of medical universities” (rationalization proposal No. 2416). The check on the validity of the questionnaire in the Kazakh, Russian, and English languages was conducted in a pilot group of 50 students from the general medicine faculty of Semey State Medical University. After correcting the issues that caused the difficulty, as well as the exclusion of the questionnaire points that all respondents did not answer, the final version of the questionnaire was approved by the State Medical University Breeze at the meeting of 10.20.2016. Survey of 287 students of the foreign department of the general medical faculty of Semey State Medical University.

Development of a model of medical and social support and social adaptation of foreign students, implementation and evaluation of effectiveness in the conditions of the Semey State Medical University

Based on the analysis of significant manifestations of cultural stress of foreign students, identifying key predictors of depression, anxiety and somatoform disorders, assessing the degree of satisfaction with current and planned socio-cultural and medical support activities, recommendations have been developed for optimizing adaptation processes. The model includes activities both before entering the university, and directly during training in it.

The model developed by us was tested in the conditions of the Semey State Medical University among foreign students of the general medicine faculty selected according to the mentioned recommendations and trained in the first year of university in the 2017-2018 academic year. The effectiveness of the model was evaluated by comparing the data obtained in assessing the prevalence of depression, anxiety and somatoform disorders among foreign students before and after the implementation of the developed recommendations. A sample of 115 students comparable in terms of socio-demographic characteristics to foreign respondents who took part in the study p.2.4.

Data analysis

The choice of a statistical criterion for data analysis depended on the type of variables being analyzed. For quantitative variables: parametric and non-parametric methods of statistical analysis, correlation analysis. For qualitative data: Pearson's chi-square, likelihood ratio, Pearson's chi-square with Yeats correction, Fisher's exact test. A linear and logistic regression analysis was carried out:

dependent variable - variable ASSIS, PHQ-SADS; independent variables - gender, age, religion, course, academic performance, marital status, residence.

Statistical analysis was performed using the SPSS version 20.0 program (IBM Ireland Product Distribution Limited, Ireland). To determine the confidence interval (95% CI), the CIA program was used (Confidence Intervals Analysis version 2.2.0). To determine the sample size of survey participants, the EpiInfo program was used.

Scientific novelty of the research

For the first time in Kazakhstan's public health, cultural stress, anxiety, depression, physical health indicators of foreign students studying in three medical universities at the time of the study were studied (2015-2016 academic year). The factors affecting the well-being, social adaptation of foreign medical students in the Republic of Kazakhstan are evaluated. Scientifically grounded mechanisms to improve the medical and social support of foreign students of medical universities.

Practical significance

Based on the obtained results, recommendations were given to a guide for a foreign student, a mechanism was developed for evaluating medical and social support from foreign students who first came to Kazakhstan to receive higher medical education. ("Questionnaire for assessing the socio-cultural support of foreign students of medical universities" (rationalization proposal number 2416). The study of cultural stress, anxiety, depression, subjective self-assessment of health allowed to make changes in the curatorial plans of foreign students conducted by deans and curators of medical universities. Introduction scientifically based mechanisms to improve medical and social support will lead to an improvement in the conditions of stay of foreign students and increase the attractiveness of receiving of higher medical education in the Republic of Kazakhstan.

The main provisions for the defense

1. The change of socio-cultural environment and academic environment leads to cultural stress in foreign students and thus barriers that affect the adaptation, educational abilities and academic performance in new academic conditions.

2. Continuous improvement of the model of medical and social support for foreign students contributes to the reduction of depression, anxiety and somatoform disorders, and as a result there is better cultural adaptation, academic performance and working capacity.

Findings:

1. The most pronounced manifestation of cultural stress among foreign students of medical universities of Kazakhstan was homesick ($M = 1.7$; cultural stress of medium and high levels for a given block was found in 60.5% of students ($n = 460$)). Cultural shock is the second most important factor influencing the

development of cultural stress ($M = 1.5$; cultural stress of medium and high levels for a given block was detected in 43.2% of students ($n = 329$)). The manifestations of discrimination turned out to be the least pronounced ($M = 1.15$; cultural stress of a low level for a given block was detected in 85.8% of students ($n = 653$)) in comparison with other factors, which may indicate their small influence on the development of cultural stress.

2. Among foreign medical students, the prevalence of depression, estimated at 10 points or more on the PHQ-9 scale, was 29.2% ($n = 219$). Somatoform disorders of moderate, moderately severe, severe on the PHQ-15 scale were found in 28.3% ($n = 212$). The level of anxiety, as assessed by the GAD-7 scale of 10 points or more, was 21.1% ($n = 158$). Male sex has acted as a defense factor in the development of depression.

3. According to the results of the assessment of sociocultural support among foreign students of three medical universities, 81.8% (265) are generally satisfied with sociocultural support. Not satisfied with this type of support 15.8% (51) foreign students. Satisfaction with medical accompaniment negatively correlated with the development of somatoform disorders ($r = -0.143$; $p = 0.033$), anxiety ($r = -0.155$; $p = 0.020$) and depression ($r = -0.220$; $p = 0.001$). The most significant event held for socio-cultural support foreign medical students called the work of the curator (93.1%; $n = 81$). Of the planned activities, foreign students supported the idea of constantly maintaining contact with parents (81.6%; $n = 71$) and conducting additional language courses (75.9%; $n = 66$).

4. Testing of the model developed by us shows its effectiveness in reducing the rates of depression, anxiety and somatoform disorders in foreign students. At the same time, a better implementation of the model will lead to a decrease in these disorders in the future and an increase in non-academic support from foreign students.

Publications on the research topic

On the topic of the thesis 10 scientific papers were published, of which: 1 article in the journal indexed in the Scopus database with an impact factor of 0.100, 1 article in the journal indexed in the Thomson Reuters database with an impact factor of 1,053, 3 articles published in journals recommended by KKSON MON Republic of Kazakhstan, 5 theses in collections and materials of international conferences, 3 of which in materials of foreign conferences. A certificate was received for rationalization proposal No. 2416 “Questionnaire for assessing the socio-cultural support of foreign students of medical universities” dated October 20, 2016 (Appendix A), there is an act of introducing the results of research work (Appendix B). Intellectual property certificate issued by the Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan No. 2459 “Model of Socio-Cultural and Medical Support for Foreign Students of the Medical University” dated July 26, 2018 (Appendix B).

Approbation of work

The main results, theses and conclusions of the thesis were presented at the following conferences:

- International Conference of Young Scientists "World of Science and Youth: New Ways of Development", April 12, 2016, Karaganda, Kazakhstan;
- International scientific-practical conference of young scientists "Science and Health", April 22, 2016, Semey, RK;
- VIII International Scientific and Practical Internet Conference "Health Status: Medical, Social and Psychological and Pedagogical Aspects", February 13-17, 2017, Mongolian National University of Medical Sciences, Ulaanbaatar, Mongolia;
- 91st All-Russian Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists, with international participation, April 11-13, 2017, Kazan, Russian Federation;
- IV Central Asian International Scientific and Practical Conference "Internationalization of medical education", 2-3 October 2017, Karaganda, Kazakhstan;
- VII Annual International Scientific and Practical Conference "Current Issues of Medicine" and "Satellite Forum on Public Health and Health Policy", 2-3 May 2018, Baku, Azerbaijan.

Personal contribution of the author

Aim, objectives, research program, collection and processing of primary material, the formation of the main provisions of the thesis, conclusions and conclusions carried out by the author.

The scope and structure of the thesis

The dissertation work is presented on 87 pages of printed text, consists of an introduction, review of literature, 2 sections of its own research, conclusion, including conclusions and practical recommendations, a bibliographic list of references, including 151 titles, contains 18 tables, 6 figures and 3 appendices.